

РОЗДІЛ 5

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І МЕТОДИК НАВЧАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-204-208

УДК 378.015.31:172.15(477:100)

Акімова О.В., Опушко Н.Р., м. Вінниця, Україна
Akimova O.V., Opushko N.R. Vinnitsa, Ukraine

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО

Анотація. Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, європоцентричність, пробудження громадянських і національно-патріотичних почуттів відбуваються на основі підвищеного інтересу до історії, культури, традицій і звичаїв українського народу.

Основний зміст цього процесу полягає у педагогічному супроводі студентської молоді під час становлення патріотичної вихованості, в опануванні майбутнім вчителем досягнень педагогічної науки щодо патріотичного виховання, оволодінні сучасними методиками виховання, можливостями творчого використання здобутих професійних навичок у подальшій діяльності задля формування в учнів національної та громадянської свідомості, виховання почуття патріотизму й історичної пам'яті.

У статті розглянуто проблему патріотичного виховання майбутніх учителів в умовах інтеграції України у світове та Європейське співтовариство. Висвітлено актуальність розробки та впровадження зазначеного напрямку в світлі сучасних геополітичних процесів. Акцентовано увагу на доцільності пошуку нових підходів та методик реалізації патріотичного виховання в світлі євроінтеграційних процесів, а саме: педагогічного коучингу, що включає в себе: метод проектів, метод «мозаїка», метод створення ситуацій пізнавальної дискусії, метод емоційного спілкування, фалісітацію, тренінг національно-патріотичного спрямування, кейс-метод, ОЗОН – тренінг розвитку особистості, сугестія (метод навіювання), розробка портфоліо, майстер-класи, квести, веб-квести, створення портфоліо тощо.

Наведено перелік провідних механізмів реалізації цього напрямку роботи в освітньому середовищі педагогічного закладу вищої освіти. Наголошено на важливості комплексного використання зазначених методів роботи серед майбутніх учителів.

Ключові слова: патріотичне виховання, світове співтовариство, Євроінтеграційні процеси, майбутні учителі, інноваційні технології, проектні методи.

PATRIOTIC EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN UKRAINE INTEGRATION IN THE WORLD AND EUROPEAN COMMUNITY

Abstract. The integration processes taking place in Ukraine, European centration, the awakening of civil and national-patriotic feelings take place on the basis of increased interest in the history, culture, traditions and customs of the Ukrainian people.

The main content of this process is the pedagogical accompaniment of student youth during the formation of patriotic education, in mastering the future teacher of the achievements of pedagogical science in relation to patriotic education, mastering modern methods of education, the possibilities of creative use of the acquired professional skills in further activities for the formation of students of national and civic consciousness, to cultivate a sense of patriotism and historical memory.

The article deals with the problem of patriotic education of future teachers in the context of Ukraine's integration into the world and European community. The urgency of development and implementation of the mentioned direction in the light of modern geopolitical processes is highlighted. The emphasis is on the expediency of finding new approaches and methods for implementing patriotic education in the light of European integration

processes, namely: pedagogical coaching, which includes: the method of projects, the method of "mosaic", the method of creating situations of cognitive discussion, the method of emotional communication, phalissation, national training - patriotic direction, case method, OZON - personal development training, suggestion (suggestion method), portfolio development, master classes, quests, web quests, portfolio development, etc.

The list of the leading mechanisms of realization of this direction of work in the educational environment of the pedagogical institution of higher education is given. The importance of the integrated use of these methods of work among future teachers is emphasized.

Key words: *patriotic upbringing, world community, European integration processes, future teachers, innovative technologies, project methods.*

Актуальність дослідження. В умовах інтенсивного розвитку української державності, інтеграційної політики та модернізації системи вищої освіти пріоритетним напрямом діяльності педагогічного університету є патріотичне виховання майбутнього вчителя. Реалізація цього завдання здійснюється з метою зміцнення національної свідомості студентської молоді, людської гідності, відродження духовності, формування рис громадянина української держави. Зважаючи на нові суспільно-політичні умови, втілення зазначеного завдання має ґрунтуватись на основі ознайомлення студентів з культурно-історичними цінностями українського народу, його багатой педагогічної спадщини в межах вивчення історико-педагогічних дисциплін.

Зазначений напрям в освітньому процесі має здійснюватись за оновленими підходами, які зумовлені новими тенденціями в суспільстві, з урахуванням загальнопедагогічних та історико-педагогічних компетентностей. Основний зміст цього процесу полягає у педагогічному супроводі студентської молоді під час становлення патріотичної вихованості, в опануванні майбутнім вчителем досягнень педагогічної науки щодо патріотичного виховання, оволодінні сучасними методиками виховання, можливостями творчого використання здобутих професійних навичок у подальшій діяльності задля формування в учнів національної та громадянської свідомості, виховання почуття патріотизму й історичної пам'яті.

Саме на виконання державної політики варто переглянути, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови патріотичного виховання в освітньому середовищі педагогічного університету в умовах інтеграції України у світове та Європейське співтовариство, розробити сучасні методики реалізації цих умов, у тому числі використовуючи виховний потенціал дисциплін педагогічного циклу.

Аналіз досліджень з даної проблематики. Зазначені завдання закріплені на державному рівні та викладені в Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. та Концепціях національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Змістовий контекст названих документів свідчить, що державна політика визначає одним із пріоритетних напрямів саме патріотичне виховання.

Інтеграційні зміни, які відбуваються в Україні, ставлять нові вимоги не лише до підготовки майбутніх учителів, забезпечення їх конкурентноздатності на європейському ринку освітніх послуг, а й формування у них загальнолюдських моральних цінностей, чіткої громадянської позиції, збереженні національної самоідентифікації та історичної пам'яті. Фундаментальні дослідження з проблеми національного виховання в умовах модернізаційних процесів проводять О. В. Акімова [2], І. Д. Бех [3], В. В. Кремень [7], О. В. Сухомлинська [10, 11].

Останнім часом у вітчизняній педагогіці з'явилась низка досліджень спрямованих на виховання національно-патріотичних почуттів в учнів та студентів. Патріотичне виховання у освітньому середовищі вищого навчального закладу досліджували: О. Гевко [4], О. Абрамчук [1], О. Стьопіна [12]. За останні роки до цієї проблематики в галузі професійної підготовки звертались В. Мірошніченко [8], А. Максютів [9], О. Жаровська [5].

Однак, у вітчизняних педагогічних посібниках недостатньою мірою представлені напрацювання сучасних методик реалізації запропонованого напрямку в освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти, що у свою чергу, вимагає обґрунтування нового підходу до розробки змісту і методики патріотичного виховання майбутніх учителів, створення відповідного навчально-методичного забезпечення.

Мета статті полягає у висвітленні доцільності розробки нових методик патріотичного виховання майбутніх учителів в умовах інтеграції України у світове та Європейське співтовариство.

Виклад основного матеріалу. У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.) патріотичне виховання визначається як «складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави» [13].

Проаналізувавши низку досліджень присвячених патріотичному вихованню фахівців гуманітарних, технічних та військових спеціальностей, визначили, що спільним для названих галузей є формування особистісно-гуманістичних, загальнолюдських та патріотичних почуттів. Наприклад, О. Жаровська визначає патріотичну вихованість майбутніх учителів, як: «інтегральну цінність та духовно-моральну якість особистості, що виявляється в почутті любові до України, до її мови і традицій народу, у відчутті духовного зв'язку з ним, у моральній відповідальності за долю Батьківщини і готовності її захищати, у вільному національному самовизначенні особистості, здатної до успадкування культурних надбань українського народу та свідомого збереження та примноження національних духовних цінностей...» [5, С. 182].

О. Абрамчук визначає патріотичну вихованість майбутніх інженерів як «складний динамічний процес, спрямований на формування національно-громадянської самосвідомості, патріотичних переконань та поведінки, усвідомлення своїх вчинків і дій на благо народу та держави, готовності до захисту Вітчизни» [1, С. 13]. В. Мірошніченко зазначає, що патріотичне виховання в роботі з курсантами починається із засвоєння духовних надбань українського народу, цілісного пізнання його традицій і переростає в один із основних напрямів діяльності вищих військових навчальних закладів з урахуванням певних умов виховного процесу [8].

Спільною тезою у зазначених дослідженнях є також те, що науковці виокремлюють вивчення історії, традицій та культури українського народу як головний чинник реалізації даного напрямку в освітньому процесі університету. Відповідно до визначених особливостей патріотичного напрямку виховання в освітньому середовищі закладів вищої освіти вато виокремити такі завдання:

- орієнтація на створення гуманістичного інтерактивного осередку, спрямованого на максимальний розвиток особистісного потенціалу кожного здобувача вищої освіти;
- забезпечення взаємозв'язку між усіма напрямками освітнього процесу;
- максимальне використання виховного потенціалу навчальних предметів;
- розробка та реалізація патріотично зорієнтованого змісту спільної діяльності викладачів та студентів.

За твердженням О. Акімової, професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя характеризується деяким функціоналізмом, що знайшов своє відображення в неузгодженості викладання різних дисциплін педагогічного циклу й суміжних наук. У результаті майбутні вчителі не отримують необхідної підготовки до реалізації цілісного педагогічного процесу [2, с. 153].

Саме тому, вбачаємо, що успіх у формуванні патріотичності у студентів педагогічних університетів визначається наступними умовами:

- науковим забезпеченням цілеспрямованого підходу до вирішення проблеми патріотичного виховання;
- виділенням у дисциплінах гуманітарного та соціально-педагогічного циклів спеціальних тем, питань, проблем, ситуацій, котрі чинять ефективний вплив на формування у студентів патріотичної свідомості;
- включенням кожного студента в активну діяльність із вивчення, аналізу, осмислення історичного минулого України;
- формуванням у студентів умінь і навиків публічного висловлювання своїх поглядів, позицій із питань історичного минулого і сучасного стану країни;
- підвищенням практичної спрямованості усіх видів навчальних занять, їх ролі в формуванні у студентів діалектичного мислення, стійких світоглядних основ державності та патріотизму;
- забезпеченням комплексного підходу, єдності й узгодженості дій викладачів із питань патріотичного виховання студентів;

- широким впровадженням у практику освітнього процесу активних методів навчання студентів (діалоговий і проблемний методи, дискусії, проектні завдання, які пов'язані з використанням комп'ютерних технологій та мережевих ресурсів тощо);
- формуванням у студентів усвідомленого й зацікавленого ставлення до вивчення історичного минулого країни та сучасних проблем і тенденцій у розвитку нашого суспільства.

Вважаємо, що важливою складовою формування патріотичних та громадянських почуттів у майбутніх учителів є дослідження історії та краєзнавства в межах вивчення дисциплін педагогічного циклу, що сприяє поглибленню знань, різнобічному розвитку особистості, розширенню їхнього світогляду. Важливість ознайомлення з історичними фактами в різних сферах суспільної діяльності дає змогу врахувати недоліки минулого, адаптувати інноваційні ідеї до сучасного освітнього простору. Варто звернути увагу на те, що в межах вивчення історико-педагогічних дисциплін не завжди звертається увага на регіональний аспект, що на наш погляд також є порушенням системності у їх вивченні.

Саме тому, зважаючи на реформаційні процеси в державі та на інтеграційну політику до світового та Європейського співтовариства, слід доповнити методики діагностики рівня патріотичної вихованості здобувачів вищих педагогічних навчальних закладів. А також розробити та впровадити в освітнє середовище вищого навчального закладу інноваційної технології: педагогічного коучингу, що включає в себе: метод проектів, метод «мозаїка», метод створення ситуацій пізнавальної дискусії, метод емоційного спілкування, фалісітацію, тренінг національно-патріотичного спрямування, кейс-метод, ОЗОН – тренінг розвитку особистості, сугестія (метод навіювання), розробка портфоліо, майстер-класи, квести, веб-квести, створення портфоліо тощо. Метою веб-квестів є підвищення інтересу молоді до різних аспектів історії та культури України шляхом пошуково-ігрової діяльності. Створення Інтернет-сторінки сприятиме не лише методичною підказкою до вирішення веб-квестових завдань, а й слугуватиме популяризації у світовій мережі України як держави з багатою, самобутньою історією, культурою, духовним життям. Розробка технології Smart-освіти та її реалізація в галузі національно-патріотичного виховання школярів.

Успішна реалізація даного напрямку роботи можлива також за створення сучасного програмно-методичного забезпечення: методичних посібників щодо організації роботи з патріотичного виховання студентів, навчальних програм і посібників, в тому числі й електронних, з педагогічних дисциплін (методики виховної роботи, історії педагогіки, основ педагогічної майстерності, педагогічної практики студентів), створенні спільних проектів динамічного характеру ін. Залученні студентської молоді до участі в соціально-значимих проектах патріотичного спрямування; активне вивчення майбутніми учителями національно-культурної спадщини українського народу.

Вважаємо за доцільне розробити опитувальник для майбутніх учителів та учителів практиків в інститути післядипломної освіти, мета якого визначити рівень національно-патріотичного спрямування вказаних респондентів. Результати опитувальника будуть покладені в основу методичних розробок з напрямку патріотичного виховання для використання в загальноосвітніх навчальних закладах та громадських організаціях, задля підвищення рівня національно-патріотичних почуттів молоді, зміцнення почуття національної самоідентифікації.

Висновки. Ефективність окресленого напрямку роботи буде лише в комплексному їх використанні в освітньому середовищі педагогічного університету в умовах інтеграції України у світове та Європейське співтовариство. Адже, чітка громадянська позиція, міцні національно-патріотичні переконання є запорукою міцної держави та свідомого громадянського суспільства. Такого результату можливо досягти лише цілеспрямованою та систематичною реалізацією національно-патріотичного напрямку виховання в усіх освітніх установах.

Особлива увага у цьому має звертатись на майбутніх учителів, які самі виступають носіями загальнолюдських та національних цінностей, а також повинні сформувати ті самі якості в учнів.

Список використаних джерел:

1. Абрамчук О. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. на здобуття наук. ступеня канд.. пед. наук, спец. : 13.00.07 «теорія та методика виховання» / О. Абрамчук. – Тернопіль, 2006.

2. Акімова О.В. Розвиток творчого мислення майбутнього вчителя : [методичні рекомендації для студентів та викладачів вищих педагогічних закладів освіти] / О. В. Акімова. – Вінниця, 2008. – 143 с.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 342 с.
4. Гевко О. Національно-патріотичне виховання студентів вищих педагогічних закладів засобами декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук, спец. : 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / О. Гевко – Київ, 2003.
5. Жаровська О. Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.07 / О. Жаровська. – Вінниця, 2015.
6. Зязюн І. А. Концептуально-методологічні підходи до процесу виховання в освітній системі України [Текст] / І.А. Зязюн // Вища освіта України. – 2009. – № 2. – С. 65-74.
7. Кремень В. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) [Текст] / В. Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 214 с.
8. Мірошніченко В. Сутність патріотичного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників / В. Мірошніченко. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19071-sutnist-patriotichnogo-vihovannya-majbutnix-oficeriv-prikordonnikov.html>
9. Максютів А. Патріотичне виховання майбутніх учителів географії в процесі пошукової туристсько-краєзнавчої діяльності : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Андрій Олексійович Максютів. – Умань, 2013. – 19 с.
10. Сухомлинська О. Програма національного виховання в умовах освітніх модернізацій них змін / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2010. – № 4. – С. 4-8.
11. Сухомлинська О. В. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2010. - №2. – С.10-14.
12. Стьопіна О. Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтва : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук, спец. : 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / О. Стьопіна. – Луганськ, 2007.
13. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді / Електронний ресурс. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

DOI: 10.31652/2412-1142-2018-50-208-214

УДК 378.147.091.33:001.89

*Е. С. Астрейко, Мозир, Білорусь / A. Astreyko, Mozyr, Belarus
І. Ю. Шахіна, Вінниця, Україна / I. Shahina, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: rom.shahin@gmail.com*

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Анотація. У статті висвітлено питання організації науково-дослідної діяльності студентів, яка є важливим чинником у підготовці висококваліфікованих фахівців.

Констатовано, що науково-дослідна діяльність є ефективним засобом об'єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації її творчих здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності; сприяє поглибленому засвоєнню студентами спеціальних навчальних дисциплін, дозволяє найповніше виявити свою індивідуальність.

Розглянуто організацію науково-дослідної діяльності студентів на прикладі кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті, а саме: участь у Міжнародних і Всеукраїнських конференціях та публікація власних наукових досліджень; Міжнародних та Всеукраїнських олімпіадах з професійної освіти, інформаційних технологій, веб-дизайну та комп'ютерної графіки, програмування, ІТ; Всеукраїнському конкурсі «Вчитель-Новатор» та Всеукраїнському проекті «ЕС: Вибір української молоді»; внутрішньо-університетських олімпіадах та конкурсах, що проводять викладачі кафедри; у роботі наукових проблемних груп; співпраці з навчально-консультативним центром інформаційно-комунікаційних технологій.

Встановлено, що науково-дослідницька діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки і виховання спеціалістів із вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу.